

ГАСТРОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЧИННИК КУЛЬТУРНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ

GASTRONOMIC DIPLOMACY AS A DETERMINANT OF UKRAINE'S CULTURAL IMAGE

Ржевська Н.Ф.,

orcid.org/0000-0003-2911-3001

доктор політичних наук, професор,

*завідувач кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

Ярославський В.Ю.,

orcid.org/0009-0009-6645-7074

*аспірант кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

У статті, серед чинників формування культурного іміджу України на міжнародній арені, окреслено особливе місце гастрономічної дипломатії. Автор детально аналізує основні підходи у визначенні суті гастрономічної дипломатії, діяльність України в цьому напрямі та вказує на виклики і перспективи для гастрономічної дипломатії.

Особливу увагу приділено популяризації національних страв, зокрема – борщу, як одному з символів української культурної ідентичності. Вказано, що гастрономічна дипломатія, як інструмент «м'якої сили», все частіше використовується Україною для посилення міжнародного культурного іміджу.

Автор зазначає, що шляхом кулінарних фестивалів, ресторанных ініціатив та міжнародних виставок харчових продуктів, Україна активно просуває в широку аудиторію свою культуру споживання їжі. При популяризації вітчизняних кулінарних традицій, при допомозі стратегічних ініціатив, українці не лише зберігають свою культурну спадщину, а й формують привабливу міжнародну ідентичність. Оскільки, культ їжі залишається універсальним інструментом національної ідентичності, постійні зусилля України щодо виокремлення своєї кухні, допоможуть сприймати її в якості «м'якої сили» та закріпити за державою гідну представницьку позицію в глобальному культурному ландшафті.

Наголошено, що в умовах сучасних викликів, коли Україна прагне посилити свою присутність на міжнародній арені та зміцнити культурний фронт, відстоюючи власну ідентичність, українська кухня стає не просто сукупністю традиційних страв, а й символом національного духу та культурного багатства.

У статті зазначено, що українські посольства та культурні центри активно використовують гастрономічні події для просування національної культури за кордоном. Дні української кухні в ресторанах на території інших держав, кулінарні майстер-класи та участь у міжнародних ярмарках є потужними інструментами популяризації української спадщини.

Оскільки, Україна продовжує зміцнювати свої дипломатичні стосунки, гастрономічна дипломатія пропонує унікальний шлях для розгалуження культурних зв'язків. Зазначено, що дана стратегія є особливо актуальною, враховуючи зусилля України щодо зближення з країнами Європи та Північної Америки в умовах тривалої повномасштабної війни Росії проти України.

І, нарешті, зроблено висновок, що формування позитивного культурного іміджу через національну кухню потребує комплексного підходу та продуманої стратегії і, важливо не лише зберігати традиції, але й створювати нові культурні продукти, що стануть символами України на міжнародній арені.

Ключові слова: гастрономічна дипломатія, культурний імідж, Україна, національна кухня, «м'яка сила».

In the article, among the factors of forming the cultural image of Ukraine on the international arena, a special place of gastronomic diplomacy is outlined. The author analyzes in detail the basic approaches in defining the essence of gastronomic diplomacy, the activity of Ukraine in this direction, and indicates the challenges and prospects for gastronomic diplomacy.

Special attention is paid to the popularization of national dishes, in particular – borshch, as one of the symbols of Ukrainian cultural identity. It is indicated that gastronomic diplomacy, as an instrument of “soft power,” is increasingly used by Ukraine to strengthen its international cultural image.

The author notes that by means of culinary festivals, restaurant initiatives, and international food exhibitions, Ukraine actively promotes to a wide audience its culture of food consumption. In the popularization of domestic culinary traditions, with the help of strategic initiatives, Ukrainians not only preserve their cultural heritage, but also form an attractive international identity. Since the cult of food remains a universal instrument of national identity, the constant efforts of Ukraine regarding

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

the distinction of its cuisine will help to perceive it as “soft power” and to secure for the state a worthy representative position in the global cultural landscape.

It is emphasized that under the conditions of modern challenges, when Ukraine strives to strengthen its presence on the international arena and reinforce the cultural front, defending its own identity, Ukrainian cuisine becomes not just a collection of traditional dishes, but also a symbol of the national spirit and cultural wealth.

The article notes that Ukrainian embassies and cultural centers actively use gastronomic events for the promotion of national culture abroad. Days of Ukrainian cuisine in restaurants on the territory of other states, culinary master classes, and participation in international fairs are powerful instruments of popularizing Ukrainian heritage.

Since Ukraine continues to strengthen its diplomatic relations, gastronomic diplomacy offers a unique path for branching out cultural connections. It is indicated that this strategy is especially relevant, considering Ukraine's efforts to draw closer to the countries of Europe and North America under the conditions of Russia's prolonged full-scale war against Ukraine.

And finally, it is concluded that the formation of a positive cultural image through national cuisine requires a comprehensive approach and a well-thought-out strategy, and it is important not only to preserve traditions, but also to create new cultural products that will become symbols of Ukraine on the international arena.

Key words: gastronomic diplomacy, cultural image, Ukraine, national cuisine, “soft power.”

Постановка проблеми. Невпинний інформаційно-культурний обмін, що панує у сучасному світі, вимагає від держав активного використання культурної дипломатії, як вагомого інструменту формування свого позитивного іміджу та просування національних інтересів. Одним із ключових елементів культурної дипломатії є гастрономічна дипломатія, що передбачає використання національної кухні при створенні позитивного образу держави та сприянні міжкультурному діалогу.

Для України, яка нині протистоїть агресії з боку Росії й бореться за своє культурне самовизначення, активно просуває свій державний бренд на міжнародній арені, гастрономічна дипломатія стає потужним засобом не лише популяризації культурних здобутків, а й – культурного спротиву, також. Презентація автентичних українських страв на міжнародних заходах, фестивалях та дипломатичних прийомах сприяє підвищеному інтересу до України, її культурної унікальності та національної самобутності.

Так, зокрема, проекти Ukrainian Gastro Show чи Ukraine NOW засвідчують спроби України утвердити свій бренд через кулінарні традиції. Особливу роль у цьому процесі відіграє популяризація традиційних українських страв, серед яких борщ, визнаний ЮНЕСКО одним із наших культурних символів. Отже, для України, яка прагне утвердити себе як незалежну, самобутню та багату на традиції державу, гастрономічна дипломатія є надзвичайно важливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гастрономічна дипломатія, що охоплюють публічну й культурну дипломатію, що нині активно розвиваються, є відносно новим напрямом досліджень.

Останні півстоліття вчені та культурні діячі все частіше звертаються до гастрономічної дипломатії, як інструменту «м'якої сили», що сприяє налагодженню міжкультурних зв'язків та зростанню авторитету держави на міжнародній арені.

У загальному плані, до зазначеної дослідницької проблематики зверталися такі закордонні вчені, як: С. Чаплл-Сокол [1], який у гастрономіч-

ній дипломатії вбачає інструмент м'якого впливу для сучасної зовнішньої політики.

Серед вітчизняних дослідників, варто відзначити наукову розвідку Л. Матлай «Кулінарна дипломатія як різновид публічної дипломатії: нові підходи та концепції», де авторка розглядає різні підходи до самого визначення «кулінарна дипломатія»[2].

З цього напрямку, на особливу увагу заслуговують наукові публікації Надзвичайного і Повноважного посла України О. Сліпченка, який зазначає, що основою дипломатії одвічно було особисте спілкування, покращити яке могла спільна їжа [3]. Роль кулінарної дипломатії у світовій політиці аналізує у своїй статті «Кулінарна дипломатія як інструмент міжнародної взаємодії» Н. Романюк [4].

Отже, в середовищі вітчизняних дослідників ця тематика нині викликає чималу зацікавленість. Зокрема, розглядаються питання проєкції культурної ідентичності в національній кухні. Важливим аспектом також є протидія культурному привласненню, зокрема спробам Росії представляти українські страви як частину своєї гастрономічної спадщини.

Ці дослідження засвідчують зростаючий інтерес українських науковців до вивчення гастрономічної дипломатії, як важливого чинника формування позитивного культурного іміджу України на міжнародній арені.

Мета – визначити роль гастрономічної дипломатії у формуванні культурного іміджу України на міжнародній арені.

Поставлена мета зумовила постановку та вирішення таких завдань, як визначення поняття та особливостей гастрономічної дипломатії; встановлення функцій та можливостей гастрономічної дипломатії в Україні; на ґрунті конкретних проєктів та заходів створити кейси, що можуть стати дієвим інструментом популяризації української кухні за кордоном; окреслення викликів та перспектив розвитку гастрономічної дипломатії України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гастрономічна дипломатія є однією із найприва-

бливіших форм сприйняття, сприйняття держави, через аромат та естетику. Гастрономічна дипломатія – це інструмент культурної дипломатії, що використовує національну кухню для популяризації культури, розширення культурного обміну та створення позитивного іміджу країни за її межами.

У науковий обіг термін «гастрономічна дипломатія» було введено на початку 2000-х рр. Поняття стало популярним завдяки працям Пола Рокоуера та Сема Чаплл-Сокола, які наголошують, що їжа здатна створювати міжкультурні зв'язки та сприяти позитивному сприйняттю нації. За твердженням П. Рокоуера: «Гастродипломатія заснована на уявленні про те, що найпростіший спосіб завойовувати серця та уми – через шлунок». Він зазначає, що гастрономічна дипломатія відноситься до інструментів публічної дипломатії [5].

На думку С. Чаплл-Сокола, гастрономічна дипломатія – це «використання їжі та кухні як інструменту для створення міжкультурного взаєморозуміння в надії на покращення взаємодії та співпраці» [1]. Він розглядає гастрономічну дипломатію саме як «урядово-іноземну громадську взаємодію», як один із трьох стовпів, що є опорою для ширшої дипломатії – кулінарної [6].

У електронному словнику «World Wide Words» термін «gastrodiplomacy» визначають, як можливість для створення позитивної репутації держави через просування національної кухні [7].

Загалом, гастрономічну дипломатію розглядають як форму «м'якої сили», коли держави використовують свою кулінарну спадщину для створення позитивного іміджу, сприяння доброзичливості та підвищення своєї культурної привабливості в усьому світі.

Основними характеристиками гастрономічної дипломатії є:

- ознака м'якої сили (використання культурних елементів для зміцнення свого впливу на міжнародній арені, їжа стає інструментом культурного діалогу та взаєморозуміння);
- кулінарна ідентичність та брендінг держави (створення унікального кулінарного образу країни через національні страви, продукти та традиції);
- публічна дипломатія (наприклад, проведення днів української кухні в іноземних посольствах або ресторанах);
- кулінарні обміни та туризм (організація кулінарних турів, майстер-класів, обмінів шеф-кухарями, що сприяє поширенню кулінарних традицій та приваблює туристів);
- економічна дипломатія (промоція національних продуктів та кулінарних брендів на міжнародних ринках);
- залучення діаспори (використання кулінарних традицій діаспорних громад з метою популяризації культурної спадщини та дипломатичних зв'язків із приймаючими країнами).

Гастрономічна дипломатія покликана покращити національний бренд. Теоретично, це досягається завдяки змінам нарративу навколо країни, зосереджуючись на аполітичній та позитивній стороні її культури [5; 8].

Гастрономічна дипломатія, порівняно, недавня форма політичних відносин і, окремий напрям зовнішньої політики держави. Вона активно використовується в інформаційно-просвітницьких та пропагандистських цілях для підвищення позитивного іміджу держави у світі. Класичними прикладами гастрономічної дипломатії стали цільові державні програми Республіки Кореї, Японії, Тайваню, які успішно просувають свою націю як торгову марку [9].

Як уже зазначалося, гастрономічна дипломатія спрямована на популяризацію нації в усьому світі, просування культурного іміджу та цінностей країни через її кулінарну спадщину. Для України, нації з багатою історією та традиціями, їжа стала потужним інструментом побудови культурних зв'язків, посилення м'якого силового впливу та зміцнення національної ідентичності на міжнародній арені.

Культурний імідж держави – це її «візитна картка» на міжнародній арені, що формується через історію, мову, традиції, мистецтво, архітектуру, а також гастрономію. Україна, як країна з багатою історією та різноманітними культурними впливами, має унікальний шанс продемонструвати свою самобутність через гастрономічну дипломатію. Цей вид культурної дипломатії стає одним із ключових інструментів у розбудові позитивного іміджу та налагодження діалогу з іншими народами та збереженні культурної спадщини [2; 4].

Особливо в умовах сучасних викликів, коли Україна прагне посилити свою присутність на міжнародній арені та зміцнити культурний фронт у боротьбі за власну ідентичність, українська кухня стає не просто сукупністю традиційних страв, а символом національного духу та культурного багатства.

Українська кухня з її традиційними стравами та глибоко вкоріненими ритуалами є значущим уявленням про стійкість, гостинність та регіональне різноманіття країни. Вона здавна стала символом культурної ідентичності та спільної пам'яті. Давно стали гастрономічними символами України – борщ, вареники, деруни, кутя. Традиційні страви є не просто кулінарними шедеврами, а й носіями історичних оповідей, що передаються з покоління в покоління.

Зокрема, культурне значення борщу було визнано на міжнародному рівні, оскільки у 2022 році його було зараховано ЮНЕСКО до списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони. Ця подія є прикладом успішної гастрономічної дипломатії. Це

визнання не лише підтвердило кулінарну унікальність страви, але й привернуло увагу світу до багатства української культури, її самобутності та неповторності в умовах геополітичних викликів [10].

Українська кухня багата й різноманітна, що зумовлено як географічним розташуванням, так і історичними впливами різних народів [11]. Однак, саме в цій різнобарвності прихована унікальність, яка може стати основою для створення впізнаваного культурного іміджу України.

Українська кухня має кілька специфічних рис, які можна успішно використовувати для просування культурного іміджу за кордоном: регіональне розмаїття (закарпатський банош, галицький борщ з вишнями, кримськотатарські чебуреки, волинські вареники з сиром); сезонність та натуральність продуктів, що особливо актуально в епоху світового інтересу до екологічного харчування; історичне коріння, адже багато українських страв мають тисячолітню історію, що додає культурної глибини гастрономічному іміджу країни. Все це є частиною різноманітної палітри, що демонструє етнічну та культурну багатогранність України.

Важливим елементом просування позитивного іміджу країни є проведення українських кулінарних фестивалів і тематичних заходів за кордоном. Великі гастрономічні фестивалі, такі як "Ukrainian Food Expo" (міжнародний захід, що демонструє українські продукти, технології та кулінарні традиції), «Фестиваль Борщу» (проводиться не лише в Україні, але й за кордоном, залучаючи представників української діаспори та місцевих жителів), є важливими майданчиками для презентації української культури. Проведення подібних заходів сприяє розширенню культурного обміну та створенню позитивного іміджу України як гостинної, відкритої та самобутньої країни [12].

Крім того, українські кулінари й ресторатори дедалі частіше беруть участь у міжнародних кулінарних конкурсах і виставках, демонструючи світові автентичні та сучасні інтерпретації національних страв. Зокрема, ресторан «Borsch» у Нью-Йорку або «Ukrainian Village» у Торонто, які не лише пропонують традиційні страви, а й розповідають про культуру України через гастрономію.

Зростаюча мережа кулінарних посольств України, включно з тематичними ресторанами та розширеними кухнями по всьому світу відіграє ключову роль у просуванні її культурної самобутності. Крім того, громади української діаспори відіграли важливу роль у популяризації традиційних страв, сприяючи глобальному усвідомленню української культури, що виходить за межі політичної сфери [13].

Тож гастрономічна дипломатія як інструмент м'якої сили все частіше використовується Україною для посилення свого культурного іміджу

в усьому світі. Через кулінарні фестивалі, ресторани ініціативи та міжнародні виставки продуктів харчування Україна активно просуває свою багату культуру харчування ширшій аудиторії. Крім того, такі ініціативи, як кампанія «Борщова дипломатія», успішно поєднали традиційні кулінарні практики з сучасним маркетингом, щоб представити культуру харчування України як привітну, різноманітну та стійку [4].

Важливо наголосити, що популяризація національних страв сприяє розвитку гастрономічного туризму, що приносить додаткові прибутки в економіку. Крім того, розвиток гастрономічного туризму в Україні також відіграє значну роль у формуванні культурного іміджу. Іноземні туристи, які відвідують Україну, нерідко підкреслюють особливий колорит і гостинність української кухні, що створює позитивний образ країни в їхніх очах.

Українські посольства та культурні центри в різних країнах активно використовують гастрономічні події для просування національної культури. Проведення днів української кухні в ресторанах за кордоном, кулінарні майстер-класи та участь у міжнародних ярмарках є потужними інструментами популяризації української спадщини [11].

Звісно, роль їжі в міжнародних відносинах важко переоцінити, адже вона має унікальну здатність об'єднувати людей, долати культурні розбіжності та сприяти взаєморозумінню. Оскільки Україна продовжує зміцнювати свої дипломатичні відносини, особливо із західними країнами, гастрономічна дипломатія пропонує унікальний шлях для посилення м'якої сили та зміцнення культурних зв'язків [14].

Ця стратегія є особливо актуальною, враховуючи зусилля України щодо зближення з країнами Європи та Північної Америки в умовах тривалої повномасштабної війни Росії проти України. Представляючи свою кулінарну спадщину як невід'ємну частину своєї культурної дипломатії, Україна не лише просуває свою національну ідентичність, посилює культурний імідж, але й зміцнює свій суверенітет і стійкість на глобальній арені [3].

Попри значні досягнення, Україна стикається з певними викликами у сфері гастрономічної дипломатії. Триваюча війна створила чималі перешкоди для культурного обміну та популяризації кулінарної спадщини. Даються взнаки недостатня кількість популярних українських ресторанів за кордоном і обмеженість маркетингових ресурсів для глобального просування. Більшість гастрономічних проєктів ініціюються на локальному рівні й не мають належного фінансування. Крім того, світовий кулінарний ринок є висококонкурентним, що вимагає від України постійних інновацій,

зберігаючи автентичність своїх страв. Адже інші країни активно просувають свою гастрономію, використовуючи для цього державні ресурси та міжнародні програми.

Водночас можливості для розвитку залишаються надзвичайно великими. Взаємодія з діаспорою, створення міжнародних кулінарних шкіл, запуск телевізійних шоу про українську кухню – усе це може стати частиною стратегії культурної дипломатії та суттєво підсилити культурний імідж України.

Загалом дедалі більше міжнародне визнання української кухні відкриває багатообіцяючі перспективи на майбутнє. Постійна співпраця з міжнародними кулінарними організаціями, використання цифрових платформ для промоції кулінарії та посилення державної підтримки ініціатив гастрономічної дипломатії є життєво важливими для зміцнення культурного іміджу України.

Висновки. Отже, гастрономічна дипломатія, перш за все, – це використання національної кухні як інструменту для сприяння культурному взаєморозумінню, зміцненню дипломатичних відносин і демонстрації м'якої сили нації на міжнародній арені.

Гастрономічна дипломатія є не просто презентацією страв або мистецтво кулінарії, а глибокий культурний діалог, що дозволяє іншим народам краще зрозуміти країну, Україну, зокрема, її історію, традиції та цінності. Через гастрономічну дипломатію держава має змогу заявити про себе як про сучасного, відкритого та багатогранного суб'єкту міжнародної взаємодії.

Гастрономічна дипломатія пропонує Україні потужний інструмент для підвищення її культурного іміджу на світовій арені. Популяризуючи свої багаті кулінарні традиції через стратегічні ініціа-

тиви, Україна не лише зберігає свою культурну спадщину, а й отримує міцну й привабливу міжнародну ідентичність. Оскільки, їжа продовжує служити універсальною мовою, постійні зусилля України виділити свою кухню можуть ще більше посилити її м'яку силу та зміцнити її місце в глобальному культурному ландшафті.

Слід пам'ятати, що формування позитивного культурного іміджу через національну кухню потребує комплексного підходу та продуманої стратегії. Важливо не лише зберігати традиції, але й створювати нові культурні продукти, що стануть символами України у світі.

Також, необхідно підтримувати й розвивати гастрономічні ініціативи, інтегруючи їх у загальнодержавну стратегію культурної дипломатії. Саме через гастрономію можна досягти глибокого взаєморозуміння між народами та зміцнити позиції України на світовій арені.

Дослідження гастрономічної дипломатії в українському контексті, здебільшого, зосереджені на теоретичному аналізі та популяризації української кухні за кордоном. Проте існує чимало перспективних напрямків, які потребують більш детального вивчення. Зокрема, можна акцентувати увагу на взаємодії гастрономічної дипломатії з іншими формами культурної дипломатії, цифровій гастрономічній дипломатії, комунікаційних стратегіях, які використовує діаспора для збереження та трансляції української кулінарної спадщини.

Отже, подальші дослідження гастрономічної дипломатії в Україні мають потенціал не лише в розширенні теоретичного надбання, а й – обов'язково в розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності гастрономічної дипломатії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Chapple-Sokol. *Sam Culinary Diplomacy: Breaking Bread to Win Hearts and Minds. The Hague Journal of Diplomacy*. 2013. Vol. 8. No. 2. P. 161–183.
2. Матлай Л. Кулінарна дипломатія як різновид публічної дипломатії: нові підходи та концепції. *Humanitarian vision*. 2015. Vol. 1. No. 2, С. 55–60.
3. Сліпченко О. Дипломатична кухня. Художньо-документальне видання. Київ: Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв, 2021. 621 с.
4. Романюк Н. Кулінарна дипломатія як інструмент міжнародної взаємодії. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 1. С. 30–44.
5. Rockower P. Projecting Taiwan: Taiwan's Public Diplomacy Outreach. *Issues & Studies*. 2011. Vol. 47. No. 1. P. 107–152.
6. Chapple-Sokol S. A New Structure for Culinary Diplomacy. *Culinary diplomacy*. 28 August 2016. URL: <http://culinarydiplomacy.com/blog/2016/08/28/a-new-structure-for-culinary-diplomacy/> (дата звернення: 19. 12. 2025).
7. World Wide Words: Gastro-diplomacy. URL: <http://www.worldwidewords.org/turnsofphrase/tp-gas1.htm> (дата звернення: 20. 12. 2025).
8. Mayer-Heft G., Samuel-Azran, T. Food for Thought: An Empirical Analysis of the Efficacy of Gastrodiplomacy. *Food Studies*. 2022. Vol. 13. No. 1. P. 25–40.
9. Rockower P. Recipes for Gastrodiplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2012. Vol. 8. P. 235–346.
10. Український борщ внесли до Списку культурної спадщини ЮНЕСКО. *Укрінформ*. 1 липня 2022 року. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3519556-bors-vnesli-do-spisku-spadsini-unesko-so-potrebue-negajnoi-ohoroni.html> (дата звернення: 20. 12. 2025).

11. Обозна А.О., Шабельник Н.М. Историчні та національні передумови виникнення та функціонування миколаївської кухні: регіональний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип.30. Ч. 1. С. 168–172.
12. Ukrainian Food Expo. URL: <https://ufexpo.org> (дата звернення: 21. 12. 2025).
13. Кулінарна дипломатія: українська вечеря в Стамбулі. *CSR Ukraine*. URL: <http://www.csr-ukraine.org/article/> (дата звернення: 21. 12. 2025).
14. Food diplomacy and sustainability. URL: <http://www.nutriilplaneta-expo2015.org/en/diplomazia-alimentare-e-sostenibilita/> (дата звернення: 20. 12. 2025).

Дата першого надходження статті до видання: 29.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.02.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.03.2026